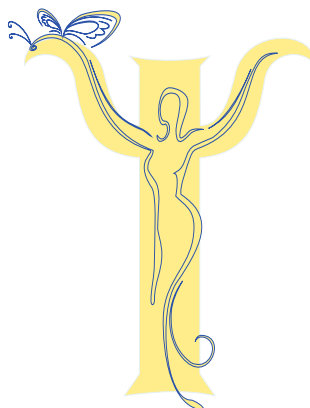

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет, кафедра психології та педагогіки
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Поліський національний університет
ГО «Українська асоціація сімейних психологів»
ВГО «Арттерапевтична асоціація»
ГО «Українська асоціація транзакційного аналізу»
ГО «Інститут психології здоров'я»
Savonia University (Фінляндія)
Інститут установ міграції та національностей (Хорватія)
Організація «IDYLLA» (Польща)
Israel trauma Coalition (Ізраїль)
Breath-Body-Mind® Foundation (США)
Спеціалізований університет VID м. Осло & університетська лікарня Акерхуса (Норвегія)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції

м. Хмельницький, 23-24 квітня 2026 року

Хмельницький
2026

УДК [159.922.7/.8+316.6]:37.013.77+612.821
ББК 88.37я431+74.04я431+28.707я431
А 43

Редакційна колегія:

Комар Т. В., доктор психологічних наук, професор (*головний редактор*);
Гомонюк О. М., доктор педагогічних наук, професор;
Подкоритова Л. О., кандидат психологічних наук, доцент;
Гаврилькевич В. К., кандидат психологічних наук, доцент;
Берегова Н. П., кандидат психологічних наук, доцент;
Карпова Д. Є., доктор філософії з психології, доцент;
Ізумнова О. Б., кандидат психологічних наук, доцент.

Актуальні питання розвитку особистості в умовах трансформації суспільства: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 23-24 квітня 2026) / М-во освіти і науки України, Хмельницький нац. ун-т, каф. психол. та педагог. [та ін.]. Хмельницький: Кафедра психології та педагогіки ХНУ, 2026. 188 с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання розвитку особистості в умовах трансформації суспільства», яка відбулась 23-24 квітня 2026 року в м. Хмельницькому на базі Хмельницького національного університету за ініціативи кафедри психології та педагогіки.

Збірник адресований науковцям, аспірантам, студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими дослідженнями в галузі психології, педагогіки, соціології.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за науковий та літературний зміст опублікованих матеріалів несуть їх автори. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

При передруку публікацій посилання на збірник обов'язкове.

Перш за все, це принцип добровільності щодо вибору та застосування будь-яких форм педагогічної взаємодії студентів. Вони повинні втілювати низку форм без примусу (особливо у процесі співпраці із батьками).

Другий принцип – це рівноправність спільної діяльності. Усі види співробітництва в інклюзивному освітньому середовищі базуються на спільному пошуку оптимальних / продуктивних педагогічних рішень. При цьому як учень, так і студент мають демократичне право щодо вільного висловлювання власних думок і демонстрації власних позицій; пропонувати та висловлювати коректні зауваження / незгоду щодо дій і вчинків інших учасників освітнього процесу.

Принцип вільного вибору. Ідеться про самостійне опанування студентами інструментами педагогічних технологій, що значно вдосконалюють еталонну модель інклюзивного навчання, активізує налаштованість студентів на розробку та вибір нестандартних педагогічних рішень.

Принцип креативності є також одним із базових щодо надання студентам таких практичних завдань, які закономірно потребують творчого підходу. Також тісно пов'язаний із ним принцип індивідуалізації, що передбачає врахування освітнього рівня, мотивації та інтересів студентів під час організації виробничої практики.

Отже, професійна діяльність практикантів у закладах початкової освіти, що побудована на засадах педагогіки співпраці, сприяє не лише розкриттю, а й збагаченню їхнього творчого ресурсу; поглибленню знань і практичних умінь щодо взаємодії з педагогами та батьками; утвердженню партнерства у командній роботі; залученню до різних форм неформальної в онлайн- й офлайн-освіти.

Богдан Ж. Б.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Сучасні суспільні трансформації, зокрема умови соціальної нестабільності та воєнних викликів, актуалізують проблему збереження й розвитку ментального здоров'я молоді. Особливої уваги потребують здобувачі вищої освіти психологічних спеціальностей, оскільки у майбутній професійній діяльності вони виступатимуть суб'єктами надання психологічної підтримки іншим. У цьому контексті особливої значущості набуває підготовка майбутніх психологів до професійної діяльності в умовах невизначеності, що передбачає сформованість психологічної стійкості, розвинені навички саморегуляції та здатність забезпечувати якісну психологічну допомогу різним категоріям осіб і соціальним групам населення (Міхеєва Л., Лунков О., 2024). Водночас важливим є обґрунтування педагогічних умов такої підготовки, зокрема інтеграції теоретичних і практичних компонентів, формування мотиваційно-ціннісного ставлення до здоров'язбереження, використання цифрових технологій, створення сприятливого психолого-педагогічного середовища та розвитку рефлексивних умінь (Комар Т. та ін., 2025). У цьому контексті дослідження рівня позитивного ментального здоров'я постає як актуальний напрям наукового пошуку, оскільки воно виступає інтегральним індикатором психологічного благополуччя, життєстійкості та ресурсного потенціалу особистості.

З огляду на окреслені виклики особливої актуальності набуває дослідження позитивного ментального здоров'я як інтегрального індикатора психологічного благополуччя, життєстійкості та ресурсного потенціалу особистості. Для цього оцінювання було використано методику, адаптовану для україномовних респондентів, «Шкала позитивного ментального здоров'я» (PMH-scale) (Карамушка Л., Терещенко К., Креденцер О., 2022), яка забезпечує кількісну оцінку рівня позитивного ментального здоров'я майбутніх психологів.

У дослідженні взяли участь 67 здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Психологія» Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. Отримані результати засвідчили, що середнє значення показника позитивного ментального здоров'я становить 28,7 бала, що відповідає середньому рівню з тенденцією до його підвищення. Це свідчить про наявність у здобувачів вищої освіти достатнього рівня психологічного благополуччя, сформованих базових ресурсів життєстійкості та потенціалу до подальшого розвитку адаптивних механізмів саморегуляції в умовах підвищених стресових навантажень.

Аналіз розподілу результатів за рівнями засвідчив, що високий рівень позитивного ментального здоров'я виявлено у 60,5 % респондентів, що свідчить про домінування у більшості здобувачів позитивного емоційного фону, відчуття внутрішньої рівноваги, задоволеності життям та здатності ефективно долати життєві труднощі. Отримані дані також можуть вказувати на наявність достатньо сформованих особистісних ресурсів, зокрема життєстійкості, оптимізму та навичок саморегуляції, що є важливими для майбутньої професійної діяльності у сфері психологічної допомоги. Водночас у 21,1 % досліджуваних зафіксовано низький рівень позитивного ментального здоров'я, що може свідчити про наявність окремих психологічних труднощів, зниження суб'єктивного благополуччя, емоційної нестабільності або недостатню сформованість внутрішніх ресурсів особистості, необхідних для ефективного функціонування в умовах підвищеного стресового навантаження. Середній рівень позитивного ментального здоров'я виявлено у 18,4 % респондентів, що відображає відносну стабільність психоемоційного стану, проте водночас вказує на наявність потенціалу для подальшого розвитку адаптивних механізмів, підвищення рівня саморегуляції та зміцнення психологічного благополуччя.

Отримані результати загалом свідчать про достатній рівень сформованості позитивного ментального здоров'я у здобувачів психологічних спеціальностей, що може розглядатися як важлива передумова їхньої майбутньої професійної діяльності. Водночас наявність частки респондентів із середнім і низьким рівнями вказує на неоднорідність психоемоційного стану досліджуваної вибірки та потребу в цілеспрямованій підтримці розвитку особистісних ресурсів. Це узгоджується з сучасними уявленнями про позитивне ментальне здоров'я як ресурсну основу професійної ефективності майбутніх фахівців допоміжних професій (Калашникова Л., Руденко Ю., Руденко С., 2024; Большакова А., Дубінін Д., Зайцева О., 2025; Чабан О., 2025 та ін.).

З урахуванням отриманих результатів та актуальних викликів сучасного соціального середовища в університеті впроваджено вибірково дисципліну «Психологічні, комунікаційні й візуальні практики у роботі з травмою», зміст якої спрямований на формування у здобувачів вищої освіти навичок психологічної стабілізації, саморегуляції та ефективної взаємодії в умовах травматичного досвіду. Змістове наповнення дисципліни базується на міждисциплінарній інтеграції психологічних, комунікаційних і арт-терапевтичних підходів та передбачає опанування механізмів психологічної стабілізації, розвиток емпатійно орієнтованої комунікації, а також використання візуальних і арт-терапевтичних практик як засобів емоційної регуляції та відновлення ресурсного стану особистості. Реалізація такої дисципліни сприяє формуванню у майбутніх психологів цілісної професійної готовності до роботи з травматичним досвідом у різних соціальних контекстах.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленим вивченням чинників, що впливають на рівень позитивного ментального здоров'я, зокрема аналізом зв'язку з показниками емоційної регуляції, копінг-стратегій та соціальної підтримки, а також із розробкою й апробацією комплексних програм формування психологічного благополуччя у здобувачів вищої освіти в умовах сучасних суспільних викликів.

Богдан Ж. Б., Прокоф'єва К. С.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ МОДЕЛЕЙ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Концепція емоційного інтелекту (EI) як окремого теоретичного ядра за останні роки дуже вплинула на розуміння особистості у соціально-психологічному контексті. Саме емоційний інтелект дозволяє виявити особливості в емоційних реакціях. Наразі саме ця концепція все більше набирає актуальності як у світовому, так і в українському контексті. Цифровізації суспільства і все ширше використання штучного інтелекту детермінують необхідність глибшого розуміння власних емоційних реакцій. А, враховуючи, українські реалії повномасштабного вторгнення, з'являється необхідність усвідомлення власних та чужих емоцій в рамках постійно накопиченого стресу.

Поняття емоційного інтелекту є похідним від поняття «соціальний інтелект». В науковій психологічній думці існує декілька підходів до визначення поняття «емоційний інтелект». В рамках дослідження доцільно використовувати поняття, яке запропонували П. Селовей та Дж. Мейер (Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R., 2004), які визначають емоційний інтелект як

ЗМІСТ

GERBARG P. L., BROWN R. P. Breath-Body-Mind for relief of war-related stress and trauma in military personnel, veterans, health care providers, families	5
НОМОНІУК О. М., ОЛІІНЬК М. І. Preschool childhood as a special space for the formation of a schoolchild	6
РЕНКОНЕН Р. Towards trauma-informed higher education – strengthening teachers’ pedagogical competences	8
АНПЛОГОВ В. Б. Емоційний інтелект як психологічний ресурс для професійної діяльності менеджерів великих організацій	9
АНТОНОВА З. О., НОВОСАД Г. М. Вплив тривожності на процес професійного самовизначення підлітків в умовах війни	11
БАРСУКОВА І., ВЕНГЕР Г. Психологічний супровід, нейрокорекція та реабілітація дітей та підлітків з розладами аутистичного спектру в умовах науково-реабілітаційного центру	12
БІЛА О. О., МАХОНІНА К. А. До питання про гуманізацію професійної діяльності майбутніх педагогів в умовах інклюзивної початкової школи	14
БІЛА О. О., ШАРОНОВА О. О. Педагогіка співпраці у практичній діяльності студентів в умовах інклюзивної початкової школи	15
БОГДАН Ж. Б. Ментальне здоров’я майбутніх психологів у сучасних умовах суспільних трансформацій	16
БОГДАН Ж. Б., ПРОКОФ’ЄВА К. С. Порівняльний аналіз сучасних моделей емоційного інтелекту	17
БОНДАРЕНКО О. В. Хронопсихологічні детермінанти та прогностичні маркери репродуктивного здоров’я жінок в умовах воєнного стану	18
БУТОВА Л. В. Професійне вигорання у вимірі «робота-сім’я» в умовах прискореного ритму соціальних змін	20
ВИСЯТИЦЬКИЙ ВИСЯТИЦЬКА І. В., ЗАМІЩАК М. І. Психологічні підходи до збереження ментального здоров’я дітей молодшого шкільного віку в умовах суспільних трансформацій	21
ВОВК В., ЛОГВИСЬ О. Розробка та впровадження тренінгу вихідного дня з чутливого та травмоінформованого підходу для працівників університету	23
ВОЛОШИН В. М. Алгоритм психологічного забезпечення персоналу сектору безпеки в умовах тривалої війни	24
ВОЛОШИН В. М. Техніка «Титроване опрацювання спогаду»: структурований підхід до роботи з травматичним досвідом	25
НАВРЬЛКЕВЬСЬКА В. К., КРУК С. Л. Self-knowledgement, self-regulation and self-improvement as psychological components of the successful activity of teachers – subjects of humanistic person-centered education	26